

URZĄD STATYSTYCZNY
W BYDGOSZCZY

STAN I RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W 2012 R.

www.stat.gov.pl/bydgosz

OPRACOWANIA SYGNALNE

Bydgoszcz, maj 2013 r.

Opracowano na podstawie:

- 1) wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 31 III 2011 r.;
- 2) bilansów stanu i struktury **ludności faktycznie zamieszkałej** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego przy uwzględnieniu:
  - a) zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
  - b) różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. — ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych, która stanowi jednocześnie różnicę między liczbą osób zameldowanych na pobyt stały w gminie a liczbą osób faktycznie mieszkających na terenie gminy;
- 3) rejestrów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych — o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL — Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
- 4) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego — o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- 5) sprawozdawczości sądów okręgowych — o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

* * *

Dane o ludności, a także współczynniki demograficzne oraz przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano przy przyjęciu liczby ludności zbilansowanej w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (zastosowano podział administracyjny z dnia 31 XII 2011 r.).

Prezentowane dane za 2010 r. zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji opracowania.

Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18—64 lata, dla kobiet — 18—59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18—44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni — 45—64 lata, kobiety — 45—59 lat. Przez **ludność w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku **poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni — 65 lat i więcej, kobiety — 60 lat i więcej.

Gęstość zaludnienia — miara zagęszczenia ludności na określonym terytorium w danym momencie czasu - wyrażana najczęściej w osobach na 1 km kw.

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15—49 lat).

Współczynnik dzietności oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15—49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Niemowlęta są to dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) połączone z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego województwa (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne).

Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ — wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności faktycznie zamieszkałej według stanu w dniu 30 VI.

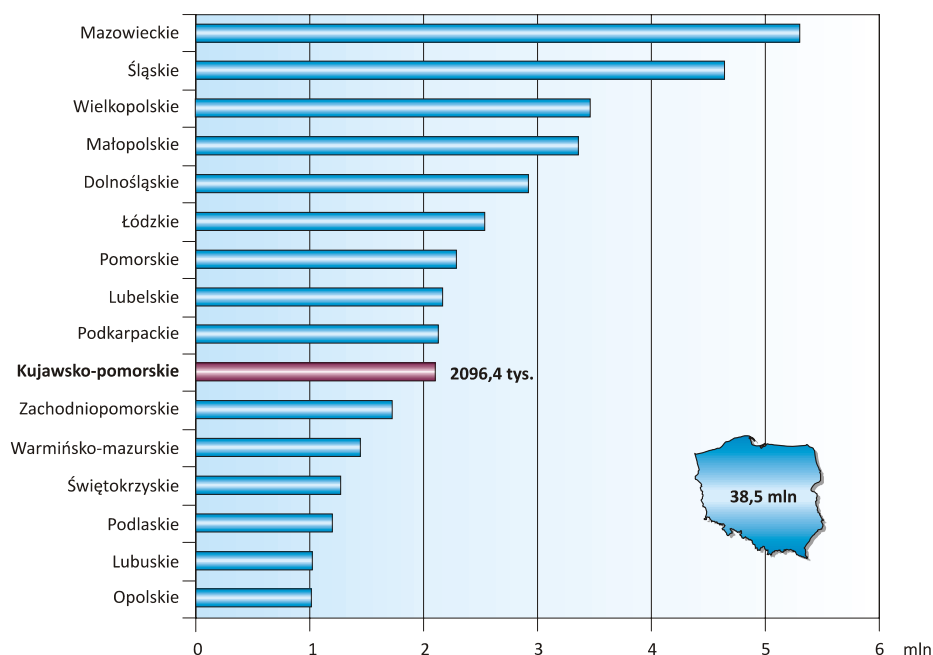

Stan i struktura ludności

Województwo kujawsko-pomorskie w końcu 2012 r. **zamieszkiwało** 2096,4 tys. osób (5,4% ogółu ludności kraju; 10 lokata w rankingu województw), tj. mniej o 1966 osób niż przed rokiem i o 2307 niż w 2010 r. Najwięcej mieszkańców województwa skupiał podregion włocławski (37,3% ogółu; o 2381 osób mniej niż przed rokiem), nieco mniej bydgosko-toruński (37,0% ogółu; o 477 osób więcej), a najstąbiej zaludniony był podregion grudziądzki (25,7% ogółu mieszkańców; w skali roku mniej o 62 osoby).

LUDNOŚĆ WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2012 R.

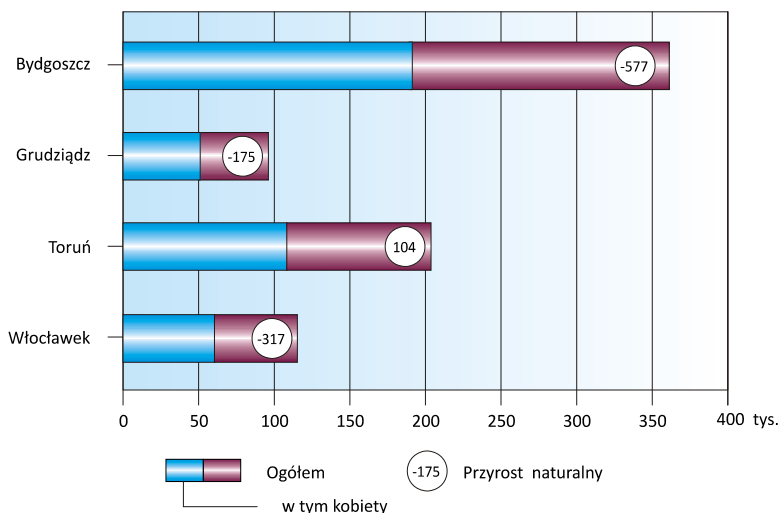
Stan w dniu 31 XII

W 2012 r. przeważającą część ludności województwa (1262,1 tys.) stanowili mieszkańcy 52 miast zlokalizowanych na obszarze Kujawsko-Pomorskiego. **Współczynnik urbanizacji** ukształtował się na poziomie 60,2% (dla porównania w kraju wyniósł 60,6%). W Kujawsko-Pomorskim, podobnie jak w kraju, od kilku lat obserwowany jest nieznaczny spadek udziału ludności miejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców województwa (w 2011 r. wyniósł 60,4%, a w 2010 r. było to jeszcze 60,6%). Gęstość zaludnienia w miastach wyniosła 1524 osoby/1 km².

LUDNOŚĆ ORAZ PRZYRÓST NATURALNY W MIASTACH NA PRAWACH POWIATU W 2012 R.

Stan w dniu 31 XII

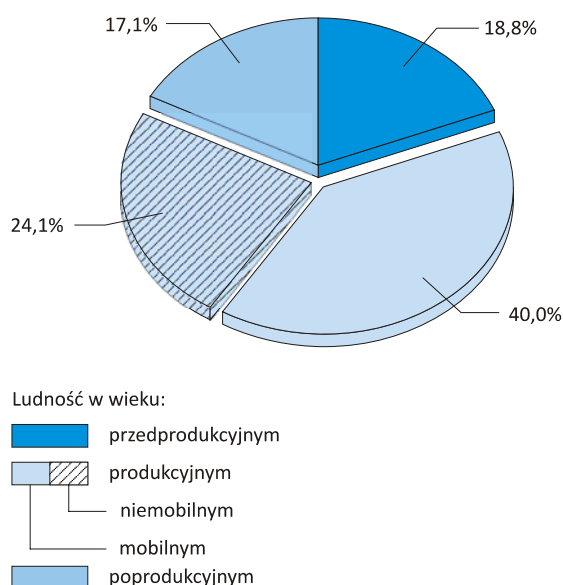
W każdym z czterech największych miast (powiatów grodzkich) województwa odnotowano spadek liczby ludności w porównaniu z 2011 r., i tak: w Bydgoszczy (liczącej 361,3 tys. mieszkańców) liczba ludności zmalała o 0,5%, w Toruniu (204,3 tys.) – spadek o 0,3%, we Włocławku (115,5 tys.) – spadek o 0,7%, a w Grudziądzu (skupiającym 98,0 tys. mieszkańców) – spadek o 0,5%. W 2012 r. mieszkańcy wymienionych miast stanowili łącznie 61,7% ogółu ludności miejskiej województwa kujawsko-pomorskiego (przed rokiem 61,8%).

Wśród miast na prawach powiatu najliczniej zamieszkała była Bydgoszcz, tam też przypadało najwięcej, bo 2053 osoby/1 km².

LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W 2012 R.
Stan w dniu 31 XII

W ostatnich latach widoczne są tendencje świadczące o starzeniu się ludności w Kujawsko-Pomorskim, co przejawia się m.in. zmianami w strukturze wiekowej ludności. Na koniec 2012 r. liczba osób w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. 0–17 lat (393,3 tys. osób) zmniejszyła się w skali roku o 1,6%, a w odniesieniu do 2010 r. o 3,3%. W województwie mieszkało 320,9 tys. dzieci (w wieku 0–14 lat), czyli o 0,8% mniej niż przed rokiem. Liczba ludności w wieku **produkcyjnym** (18–59 lat w przypadku kobiet, 18–64 lata – mężczyźni) zmalała o 0,6% w stosunku do ub. roku i o 1,0% w porównaniu z 2010 r., tj. do poziomu 1344,0 tys. Ludność w takim wieku stanowiła 64,1% mieszkańców województwa. Osoby w wieku niemobilnym (45–59 lat dla kobiet, 45–64 lata dla mężczyzn) stanowiły 37,6% ogółu ludności w wieku produkcyjnym (udział tej grupy w skali roku zwiększył się o 1,1 %).

Osób w wieku **poprodukcyjnym** (kobiety powyżej 60 roku życia, mężczyźni powyżej 65 roku życia) było więcej o 3,4% niż w ub. roku i o 7,2% niż w 2010 r., czyli 359,1 tys. osób.

Coraz mniej korzystne stają się relacje między poszczególnymi grupami wieku ludności, co obrazuje **współczynnik obciążenia ekonomicznego**. W końcu 2012 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 56 osób w wieku nieprodukcyjnym (przed rokiem 55), w tym 29 to osoby w wieku przedprodukcyjnym (przed rokiem 30). Wśród powiatów najwięcej osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zanotowano w powiatach: rypińskim (59 osób), a najmniej w powiatach: inowrocławskim i bydgoskim (po 54 osoby). Wśród powiatów grodzkich najwyższą wartość odnotowano Bydgoszczy (58 osób), a najniższą w Toruniu (54 osoby).

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I GRUP WIEKU W 2012 R.
Stan w dniu 31 XII

 Tabl. 2. **Ludność według grup wieku w latach 2010–2012**
 Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność ogółem				Ludność w miastach			
				kobiety				kobiety
	2010	2011	2012		2010	2011	2012	
Ogółem	2098711	2098370	2096404	1080243	1271357	1267284	1262091	664322
Grupy wieku:								
0–14 lata	327280	323632	320929	156213	178881	176819	175205	85458
0–4	114745	114177	112181	54618	64619	64208	62867	30623
5–9	100443	101060	103740	50566	54739	55121	56624	27754
10–14	112092	108395	105008	51029	59523	57490	55714	27081
15–19	137570	132035	126732	62206	75339	71427	68464	33757
20–24	156574	153114	149329	73578	91759	88383	84449	42107
25–29	178110	176348	171548	84218	109561	107947	104246	51980
30–34	167047	166860	169409	82951	103356	103251	104633	51747
35–39	150384	155544	158539	78167	90032	93238	95168	47437
40–44	129920	132284	135378	67470	76545	77763	79506	40403
45–49	135425	131749	129115	65074	80838	77972	75923	39582
50–54	163494	157396	150029	76288	102304	97140	91308	48152
55–59	156917	158892	161193	83437	102558	103010	103634	55886
60–64	132728	137274	141115	75992	88648	91537	93666	52128
65–69	70943	78486	86828	48592	47840	52663	58162	33274
70–74	68601	68026	66891	39594	45257	45154	44644	26847
75–79	57796	57658	57819	36169	37226	37492	37687	23799
80–84	39730	41150	42114	28253	24898	25986	26901	17940
85 lat i więcej	26192	27922	29436	22041	16315	17502	18495	13825
Przedprodukcyjny	406742	399592	393346	191613	222185	217657	213922	104435
Produkcyjny	1356942	1351459	1343978	637989	828294	819830	810152	392074
mobilny	840143	840225	838518	413190	503288	501171	497749	248454
niemobilny	516799	511234	505460	224799	325006	318659	312403	143620
Poprodukcyjny	335027	347319	359080	250641	220878	229797	238017	167813
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	54,7	55,3	56,0	69,3	53,5	54,6	55,8	69,4

Tabl. 3. Ważniejsze dane o miastach na prawach powiatu

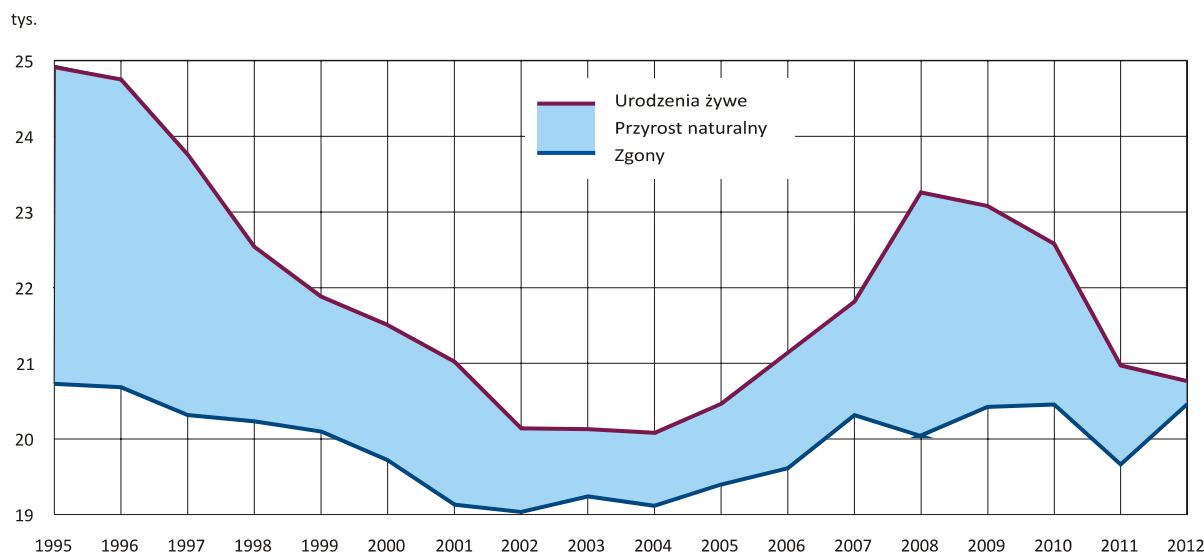
WYSZCZEGÓLNIENIE	Województwo	Bydgoszcz	Grudziądz	Toruń	Włocławek
W liczbach bezwzględnych					
Powierzchnia w km ²	17972	176	58	116	84
Ludność	2096404	361254	97971	204299	115546
w tym kobiety	1080243	191214	51191	109392	60985
na 1 km ² powierzchni	117	2053	1696	1765	1370
w wieku:					
przedprodukcyjnym	393346	56860	17146	33421	19024
produkcyjnym	1343978	229244	62430	132841	74012
mobilnym	838518	141490	37284	83690	44559
niemobilnym	505460	87754	25146	49151	29453
poprodukcyjnym	359080	75150	18395	38037	22510
Małżeństwa	11207	1865	525	1022	546
Urodzenia żywe	20764	3198	878	2007	933
Zgony	20436	3775	1053	1903	1250
Przyrost naturalny	328	-577	-175	104	-317
Ogólne saldo migracji	-2006	-1075	-275	-427	-414
saldo migracji zagranicznych	-478	-176	-116	6	35
2011=100					
Ludność	99,9	99,5	99,5	99,7	99,3
w tym kobiety	99,9	99,5	99,5	99,8	99,3
w wieku:					
przedprodukcyjnym	98,4	98,3	98,8	99,1	97,7
produkcyjnym	99,4	98,7	98,6	98,8	98,3
mobilnym	99,8	99,3	99,0	99,3	99,0
niemobilnym	98,9	97,6	98,1	98,0	97,2
poprodukcyjnym	103,4	103,1	103,4	103,4	104,4
Małżeństwa	99,2	99,4	102,1	97,7	91,0
Urodzenia żywe	99,0	98,4	92,3	101,9	96,2
Zgony	103,9	106,1	104,8	105,0	105,8
Województwo=100					
Powierzchnia w km ²	100,0	1,0	0,3	0,6	0,5
Ludność	100,0	17,2	4,7	9,7	5,5
w tym kobiety	100,0	17,7	4,7	10,1	5,6
w wieku:					
przedprodukcyjnym	100,0	14,5	4,4	8,5	4,8
produkcyjnym	100,0	17,1	4,6	9,9	5,5
mobilnym	100,0	16,9	4,4	10,0	5,3
niemobilnym	100,0	17,4	5,0	9,7	5,8
poprodukcyjnym	100,0	20,9	5,1	10,6	6,3
Małżeństwa	100,0	16,6	4,7	9,1	4,9
Urodzenia żywe	100,0	15,4	4,2	9,7	4,5
Zgony	100,0	18,5	5,2	9,3	6,1

Ruch naturalny

Rok 2012 jest kolejnym, w którym odnotowano dodatni **przyrost naturalny**. W województwie przyrost naturalny ukształtował się na poziomie 328, a w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 0,2‰ (przed rokiem wartość ta była o 0,5 pkt wyższa). Współczynnik przyrostu naturalnego ludności był zdecydowanie wyższy na wsi, gdzie wyniósł 2,0‰ (przed rokiem na tym samym poziomie) niż w miastach, gdzie osiągnął poziom minus 1,0‰ (przed rokiem minus 0,4‰).

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W LATACH 1995-2012

W całym 2012 r. w Kujawsko-Pomorskim zarejestrowano 20,8 tys. **urodzeń żywych**, tj. o 207 (o 1,0%) mniej niż przed rokiem. Współczynnik urodzeń w analizowanym okresie wyniósł 9,9‰ (wobec 10,0‰ przed rokiem; w kraju 10,0‰); na wsi ukształtował się na poziomie 11,2‰, a w miastach 9,0‰.

Współczynnik dzietności w 2012 r. wyniósł 1,3 (przed rokiem tyle samo; w kraju na tym samym poziomie), przy czym w miastach – 1,2, natomiast na wsi – 1,5. Najbardziej korzystną sytuację dla stabilnego rozwoju demograficznego określa współczynnik dzietności kształtujący się na poziomie 2,1-2,15.

Współczynnik płodności w analizowanym roku wyniósł 40,25 (wobec 40,36 przed rokiem; w kraju 41,01). Wśród kobiet mieszkających na wsi współczynnik ten ukształtował się na wyższym poziomie niż wśród mieszkanek miast, odpowiednio 45,25 i 36,90 (dla porównania w kraju wyższą płodność odnotowano także wśród mieszkanek wsi – 43,58, niż miast – 39,32).

Ponad połowę, bo 51,7%, nowonarodzonych w województwie dzieci, stanowili chłopcy.

W 2012 r. w województwie w skali roku **liczba zgonów**

Tabl. 4. **Urodzenia żywe i zgony według płci w latach 2010–2012**

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012		
			ogółem	miasta	wieś
Urodzenia żywe					
Ogółem	22596	20971	20764	11411	9353
Chłopcy	11684	10866	10734	5905	4829
Dziewczynki	10912	10105	10030	5506	4524
Zgony					
Ogółem	20453	19663	20436	12710	7726
w tym niemowląt	131	126	100	48	52
Mężczyźni	10805	10373	10639	6483	4156
Kobiety	9648	9290	9797	6227	3570

wzrosła o 773, tj. o 3,9% (do poziomu 20,5 tys. osób). Współczynnik zgonów wyniósł 9,7‰ (przed rokiem 9,4‰), przy czym w miastach osiągnął poziom 10,0‰, a na wsi – 9,3‰. Najczęstszą przyczyną zgonów mieszkańców województwa w 2011 r. były choroby układu krążenia (42,8% ogółu zgonów) oraz nowotwory (27,9%). Analizując strukturę zgonów według płci zwraca uwagę przewaga mężczyzn. W 2012 r. w ogólnej liczbie zmarłych w województwie mężczyźni stanowili 52,1% (o 0,7 p. proc. mniej niż przed rokiem). W analizowanym roku odnotowano spadek liczby zgonów niemowląt – w okresie dwunastu miesięcy zmarło 100 dzieci poniżej 1-go roku życia (wobec 126 zgonów przed rokiem). Współczynnik zgonów niemowląt (liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych) wyniósł w województwie 4,8‰ (wobec 6,0‰ przed rokiem).

W ostatnich latach w Kujawsko-Pomorskim obserwuje się wydłużanie przeciętnego **trwania życia**. W 2011 r. w województwie mężczyźni żyli przeciętnie 72,2 lata, natomiast kobiety 80,1 lat (odpowiednio o 0,8 roku i o 0,3 roku dłużej niż w 2010 r.). W ciągu ostatnich dziesięciu lat zaobserwowano wzrost długości trwania życia zarówno mężczyzn, jak i kobiet przeciętnie o 2,1 roku. W 2011 r. przeciętne trwanie życia mężczyzn zamieszkałych w miastach wynosiło 72,5 lat, tj. o 0,9 roku dłużej niż na wsi. Odmienna sytuacja dotyczy kobiet – mieszkanki miast żyły 80,1 lat, czyli o 0,1 roku krócej niż kobiety na wsi.

W 2012 r. w województwie kujawsko-pomorskim zawarto 11,2 tys. **małżeństw**, tj. o 92 (o 0,8 %) mniej niż przed rokiem. Współczynnik małżeństw obniżył się w skali roku o 0,05 pkt – do poziomu 5,3‰; (na wsi wyniósł 5,6‰, a w miastach – 5,1‰).

W analizowanym roku sądy orzekły 3,9 tys. **rozwodów**, tj. o 113 (o 2,8%) mniej niż przed rokiem. Rozwody orzeczone w miastach stanowiły 73,3% ogółu rozwodów w województwie. Współczynnik rozwodów utrzymał się na poziomie sprzed roku, tj. 1,9‰ (w miastach wyniósł 2,3‰, a na wsi 1,3‰).

Tabl. 5. Ruch naturalny ludności w latach 2010–2012

WYSZCZEGÓLNIENIE a—2010 b—2011 c—2012	Małżeństwa	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji	
					wewnętrznych	zagranicznych
W liczbach bezwzględnych						
Ogółem .....a	12447	22596	20453	2143	-1443	-240
b	11299	20971	19663	1308	-1321	-328
c	11207	20764	20436	328	-1528	-478
Miasta .....a	7415	12741	12647	94	-3663	-248
b	6602	11762	12155	-393	-3374	-306
c	6505	11411	12710	-1299	-3401	-412
Wieś .....a	5032	9855	7806	2049	2220	8
b	4697	9209	7508	1701	2053	-22
c	4702	9353	7726	1627	1873	-66
Na 1000 ludności						
Ogółem .....a	5,93	10,77	9,75	1,02	-0,69	-0,11
b	5,39	10,00	9,37	0,62	-0,63	-0,16
c	5,34	9,90	9,74	0,16	-0,73	-0,23
Miasta .....a	5,82	10,00	9,93	0,07	-2,88	-0,19
b	5,20	9,27	9,58	-0,31	-2,66	-0,24
c	5,14	9,02	10,05	-1,03	-2,68	-0,33
Wieś .....a	6,10	11,94	9,46	2,48	2,69	0,01
b	5,67	11,11	9,06	2,05	2,48	-0,03
c	5,65	11,23	9,28	1,95	2,25	-0,08

Migracje

W 2012 r. nadal obserwuje się **odpływ mieszkańców** województwa kujawsko-pomorskiego zameldowanych na pobyt stały. W analizowanym roku wymeldowało się 24,2 tys. osób (w tym 1,0 tys. z pobytu stałego za granicę), natomiast zameldowano 22,2 tys. osób (w tym 0,5 tys. na pobyt stały z zagranicy). Oznacza to ujemne saldo migracji stałej, które zwiększyło się w województwie z minus 1649 w 2011 r. do minus 2006 w 2012 r. (saldo migracji zagranicznej zwiększyło się odpowiednio z minus 328 do minus 478). W ramach migracji zagranicznych najwięcej mieszkańców województwa w 2012 r. wyemigrowała na pobyt stały do Wielkiej Brytanii (36,1% ogółu emigrujących z Kujawsko-Pomorskiego) oraz do Niemiec (32,6 % ogółu emigrujących). Największą imigrację odnotowano również z Wielkiej Brytanii (41,8% ogółu imigrujących do województwa) oraz z Niemiec (18,6% ogółu imigrujących).

Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło minus 1,0 ‰ (wobec minus 0,8‰ przed rokiem), przy czym w miastach sytuacja przedstawia się znacznie bardziej niekorzystnie (minus 3,0‰) niż na wsi (2,2‰). Saldo migracji zewnętrznej (liczone na 1000 mieszkańców) ukształtowało się w województwie na poziomie minus 0,23‰.

Autor opracowania: Magdalena Miśko

Redakcja merytoryczna, techniczna, skład i grafika komputerowa: Małgorzata Górka, Adam Mańkowski, Magdalena Miśko,

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych – pod kierunkiem Małgorzaty Rybak

Informatorium: e-mail: InformatoriumUSBGD@stat.gov.pl, tel. 52 3669400